

SZERKESZTŐSÉGI VÉLEMÉNY

Nem hagyhatjuk, hogy a szegénységben élőknek választaniuk kelljen az evés és a fűtés között!

Miközben azzal mindenki egyetért, hogy az embereknek fűthető házakban kell élniük, ez a szegénységben élők számára egyre inkább luxussá válik. Az energiaárak növekedésével az EU-nak szembe kell néznie azzal a kihívással, hogy hogyan oldja meg az energiaszegénység kérdését.

Az energiaszegénységet gyakran úgy definiálják, hogy akkor áll fenn, ha a jövedelem 10%-ánál többet kell az otthon melegen tartására fordítani. Bár uniós adatok nem állnak rendelkezésre, a skóciai valóság, ahol minden harmadik családnak gondot jelent az otthonuk megfelelő fűtése, ad némi betekintést a probléma mélységébe.

Az energiaszegénység nem pusztán az áremelkedésről szól. Egyidejűleg három kritikus fontosságú tényezővel kell foglalkozni: a megfelelő jövedelem biztosításával, a tisztességes árképzéssel és a fogyasztás csökkentésével az energiahatékonyság révén. Az energiaszegénység mint súlyos társadalmi kérdés először a hetvenes–nyolcvanas években, az olajárak emelkedése miatt lett téma, majd amikor a szociális védelmi rendszerek gyengülni kezdtek, illetve amikor elérkezett az energiapiac liberalizációjának és privatizációjának első hulláma.

A Tanács és a Parlament részéről most véglegesített energiapolitikai csomag fellépést ígér az energiaszegénység ügyében, de vajon elegendő lesz-e ez a fellépés? Ha az EU nem erősíti meg az energia mint alapvető szociális jog helyzetét, és nem lép fel a megfizethető, folyamatos és színvonalas általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyetemes szolgáltatási kötelezettségeinek védelmében, félő, hogy az uniós fellépés nem lesz több pusztán retorikánál. Az EU-nak a belső piac érdekein túl muszáj megerősítenie a szociális

126. szám / 2008. április–június

prioritásokat is. A szegénységben élők most számítanak az Unió fellépésére.

Fintan Farrell
Az EAPN igazgatója

KÖZÉPPONT- BAN AZ ENERGIA- SZEGÉNYSÉG

TARTALOM

Középpontban az energiaszegénység

- Az EU-nak most kell fellépnie az energiaszegénység ügyében!
- Sürgősen szükség van az energiaszegénység mutatóira
- Energiaszegénység: ahány ország, annyi megközelítés
- „Az energiapiaci intézkedések önmagukban nem tudják felszámolni az energiaszegénységet”: Interjú Eluned Morgan európai parlamenti képviselővel
- Érdekes linkek
- Lakhatás, energiahatékonyság és üzemanyag-szegénység
- Szakszervezeti kampány az energiaszegénység ügyében
- Az energiával és a szegénységgel foglalkozó munkacsoport (Flandria): sikerek és kilátások
- Skócia: Az energiaszegénység

- megszüntetése 2016-ig
- Liberalizáció, általános érdekű szolgáltatások és energiaszegénység Bulgáriában...

Hírek Franciaországból

- Az EAPN Franciaország négy prioritása a francia elnökség számára
- Franciaország: Központban a szegénység
- Általános érdekű szociális szolgáltatások: az EAPN Franciaország véleménye

KÖZÉPPONTBAN ENERGIASZEGÉNYSÉG

AZ

Az EU-nak most kell fellépnie az energiaszegénység ügyében!

Mit jelent az energiaszegénység?

Energiaszegénységről akkor beszélünk, ha valaki nem tudja megfelelő szinten fűteni és üzemanyaggal ellátni az otthonát. A szegénységben élők számára ez azt jelentheti, hogy **„választhatnak: esznek vagy fűtenek”**¹. Az üzemanyag- avagy energiaárak nemrég lezajlott, akár 30%-ot is meghaladó emelkedésével a média és a politika figyelme egyaránt e kérdés felé fordult. Valójában azonban nem új eseményről van szó, és a megoldások sem kizárólag az energiaárakról szólnak. Próbátételt jelentenek az EU számára, hogy hajlandó-e sürgősen fellépni annak biztosítása érdekében, hogy a belső piac elszabadult terjeszkedése ne veszélyeztesse a szociális jogokat.

Nincs uniós meghatározás, nincsenek adatok és mutatók

Az energiaszegénységre egyelőre nincs uniós szinten elfogadott definíció, sem közös adatok vagy mutatók.

Az Eurobarometer 2007-es jelentése az általános érdekű szolgáltatásokról arra hívta fel a figyelmet, hogy 2005-ben a háztartások kiadásainak 21,5%-át fordították közüzemi számlákra (azaz tüzelőanyagra és vízre). Bár néhány adat a tüzelőanyag-számlák hátralékai terén felmerülő nehézségekről is említést tett (EU SILC), a számadatok mintha nem tükröznék a valóságot a tagállamok szintjén.

Az Egyesült Királyság az Egészségügyi Világszervezetnek a „megfelelő” fogalmáról szóló elemzésére építve kidolgozott egy definíciót. *„Egy háztartás akkor szenved*

üzemanyag-szegénységtől, ha a kielégítő fűtési rendszer fenntartása érdekében bevételeinek (a lakhatási ellátást vagy a jövedelemtámogatást is beleértve) több mint 10%-át kell a háztartás összes tüzelőanyag-fogyasztására fordítania.”

A kielégítő fűtési rendszert a nappali esetében 21°C-ban, a többi helyiség esetében 18°C-ban állapították meg. Az Egyesült Királyság kormánya most e definíció alapján úgy számolta, hogy az üzemanyag-szegénység 2,9 millió embert sújt. Ugyanakkor az egyesült királysági fogyasztóvédelmi szövetség és az energiaügyi figyelő (Energy Watch) becslései szerint számuk meghaladja a 4 milliót.

„Nyugat-Európán belül Nagy-Britanniában a legmagasabb a téli hideg miatt bekövetkező, elkerülhető halálesetek száma” – állítja az EnergyWatch (Egyesült Királyság)

Többdimenziós okok és következmények

Az energiaszegénységet tényezők összetett sora okozza. Ezek közül a három legfontosabb: 1) a háztartás elégtelen jövedelme; 2) a háztartási fogyasztók magas energiaköltségei és 3) az energia szempontjából nem hatékony épületek és berendezések magas energiafogyasztása.

A legkritikusabb kérdés a háztartás jövedelmének szintje a szabályozatlan árakhoz viszonyítva, mivel a fűtés költsége túl sokat vesz el az emberek heti jövedelméből. Az alacsonyabb jövedelemből élők valójában arányosan jövedelmük nagyobb részét költik energiára, mint a magasabb jövedelműek, egyúttal több időt töltenek otthon, az életkorukból, fogyatékoságukból, betegségeikből, munkanélküliségükből kifolyólag, vagy mert nincs pénzük a társadalmi életre, vagy éppen kisgyerekeik vannak.

Ez azt jelenti, hogy az árak emelkedése valószínűleg éppen a szegény háztartásokat sújtja a leginkább. Tovább ront a helyzeten, hogy az alacsony jövedelmű családok a lakások rossz hőtartó képességének és a fűtőberendezések gyenge hatékonyságának következtében gyakran többet is fogyasztanak, mint a vagyonosabb háztartások.

¹ Az általános érdekű szolgáltatásokkal foglalkozó workshop egyik résztvevőjének észrevétele a Szegénységben Élők 7. konferenciáján, Brüsszel, 2008. május

Bulgáriában sok szegény háztartás olyan, korábban állami tulajdonban lévő lakásban található, ahol az elavult távfűtési rendszer miatt csak minimálisan tudják befolyásolni a fogyasztásukat és az elhasznált energia költségét.

Az üzemanyag-szegénység közvetlen hatása az eladósodottság, mivel az alacsony jövedelműek egyfajta csapdába kerülnek a számlákkal, amelyeket képtelenek kifizetni. Ennél is rosszabb, hogy gyakran kénytelenek a fűtést is lecsökkenteni vagy akár teljességgel nélkülözni. A szegénységben élők arra hívták fel a figyelmet, hogy sok áramszolgáltató a jelenlegi gyakorlatával (főként a közüzemek privatizációját követően) még súlyosbítja is ezeket a problémákat, mivel késlekednek a valódi fogyasztáson alapuló számlák kiállításával, pontatlanul számláznak és irreálisan rövid időn belül küldik az újabb fizetési felszólításokat.

Ugyancsak problémát jelent a drágább előfizetés vagy az úgynevezett okos mérők kényszerű használata. A vállalatok legrosszabb esetben egyszerűen kikapcsolják a családok energiaellátását, amivel elvesztik az energiához való jogukat és elmondhatatlan nehézségekkel kerülnek szembe.

Az EU politikája és az energiaszegénység

Az energia létfontosságú közüzemi szolgáltatás, és definíció szerint az általános érdekű szolgáltatások közé tartozik. Az EU a Szerződés révén kezkesedik az ezen szolgáltatásokra vonatkozó egyetemes szolgáltatási kötelezettségek teljesítéséért, biztosítva a szolgáltatások hozzáférhetőségét, megfizethetőségét és folyamatosságát. Ezt a jogot tovább erősíti a Lisszaboni Szerződés a 9. jegyzőkönyvben és a 14. (korábbi 16.) cikkben.

A valóságban azonban ezt a jogot erősen aláássa a belső piac akadálytalan bővülése, a szociális jogok érvényesülésének biztosítása nélkül. Az EU következetesen azt állította, hogy a liberalizáció jobb szolgáltatásokat és alacsonyabb árakat fog eredményezni, ez azonban egyelőre nem történt meg.

Az EU jelenleg az gáz- és villamosenergia-ágazat belső szabályozását magában foglaló energiapolitikai csomag véglegesítésén dolgozik. Bár a Parlament fontos javaslatokat tett az energiaszegénység uniós meghatározására és az energiaszegénységről szóló nemzeti cselekvési tervek készítésére, az, hogy sehol nem folyik független vita arról, hogy e szolgáltatások liberalizálása és privatizációja kinek kedvez, oda vezet, hogy a megszólalók az érintettek szemében egyre inkább elvesztik hitelességüket.

Az energiafogyasztók jogairól szóló, nem kötelező jellegű EU-s charta kidolgozására irányuló javaslatok nem sokat tettek e félelmek eloszlatása érdekében. Ugyancsak aggodalomra ad okot a független társadalmi hatásvizsgálat hiánya az általános érdekű szolgáltatásokról vagy a liberalizáció által a szegénységben élőkre gyakorolt hatásokról most készülő horizontális értékelésekben.

Az EAPN elvárásai

Sok EAPN-hálózat már országos szintű kampányt folytat ebben a kérdésben, az EU szintjén pedig az EAPN reagált az EU-s chartáról szóló konzultációra, és jelenleg lobbizik az új energiapolitikai csomagba szánt, energiaszegénységről szóló javaslatok, valamint az EU-s charta ügyében. Az EAPN a Szociális Platformmal együtt a liberalizáció hatásairól szóló megfelelő társadalmi hatásvizsgálatra és az általános érdekű szolgáltatások teljesítésének értékelésére szólít fel. Tekintettel azonban az emelkedő árak teremtette új körülményekre, a helyzet drámai romlására kell számítani. Az EAPN ezért sürgős **uniós fellépésre** szólít fel, a következők ügyében:

- Az energiához való jog garantálása az EU részéről, és egy új, horizontális uniós keretrendszer előterjesztése az általános érdekű szolgáltatásokról.
- Az üzemanyag-szegénység összetett okainak és a nem megfelelő jövedelem, árszabályozás és energiahatékonyság kezelésére irányuló, integrált stratégiák szükségességének elismerése.
- Az energiaszegénység közös uniós definíciójának, adatainak és mutatóinak kidolgozása mellett tett kötelezettségvállalás.
- Nemzeti cselekvési tervek kidolgozása az üzemanyag-szegénység ellen, és az elkészülésük és végrehajtásuk ellenőrzése a szociális védelem és a társadalmi befogadás

terén folyó nyílt koordinációs módszeren keresztül.

- Az energiafogyasztók jogairól szóló uniós charta mint kötelező jogi eszköz elfogadása.
- Egy magas szintű munkacsoport létrehozása a foglalkoztatási és szociális ügyek, valamint a belső piaci és fogyasztóvédelmi ügyek képviselőiből, hogy az EU szintjén sürgősen dolgozzon ki egy cselekvési tervet az energiaszegénység ellen.
- A liberalizáció hatásáról szóló független szociális értékelés elkészítése és az általános érdekű szolgáltatások horizontális értékelése, a szegénységben élők részvételével.
- Az összes érintett – beleértve az alacsony jövedelmű felhasználókat, valamint a szociális partnereket – bevonása a politikai megoldások megtervezésébe, kivitelezésébe és értékelésébe, többek között az uniós és nemzeti szabályozó szerveknél.

Sian Jones (sian.jones@eapn.skynet.be)
EAPN politikai tisztviselő

Sürgősen szükség van az energiaszegénység mutatóira!

Ebben a pillanatban az energiaszegénységről sem elfogadott uniós definíció, sem közös adatok vagy mutatók nem állnak rendelkezésre.

Az energiaszegénység elleni politika végrehajtásához ismerni kellene a helyzetek sokféleségét és meg kellene határozni az érintettek körét. Ahhoz, hogy értékelni tudjuk a jelenség alakulását és a meghozott intézkedések lehetséges hatásait, elengedhetetlen, hogy olyan mutatók legyenek a kezünkben, amelyek segítségével ki lehet számítani az érintett háztartások számát.

Az Egyesült Királyság egyedülálló tapasztalatokkal rendelkezik a mutatók rendszerének bevezetése terén, konkrétan az üzemanyag-szegénységre vonatkozóan.

A háztartások körülményeiről szóló országos felmérés adatokkal szolgál a háztartások jövedelmeiről, valamint az adóikról, a fűtési rendszerükről, a lakás szigetelésének

mértékéről és egyéb jellemzőiről. Jelenleg ezek a felmérések jelentik a legfontosabb forrást az üzemanyag-szegénység értékeléséhez az EU tagállamaiban. Sok fog múlni azonban az energiaszegénység okainak elemzésén, amelyet fel kell használni a kritériumok megválasztásának alátámasztására. Az NGO-k közül sokan a jövedelmek megfelelőségéről, a tendenciákról és az árakra gyakorolt hatásról, a fogyasztás méréséről és az energiahatékonyság mértékéről szóló, integrált mutatók kidolgozására szólítottak fel.

Az EUROSTAT az Eurobarometer felmérésen keresztül most próbálja feltérképezni az általános érdekű szolgáltatásokat és a fogyasztói elégedettséget. Az áremelkedések és tendenciák felbecsülésére is külön vizsgálatok folynak. Ezekben azonban sokszor csak kismértékben kap helyet a társadalmi hatások elemzése.

Az európai EU-SILC 2005 felmérés – a jövedelmek és az életkörülmények felmérése az EU-25 országaiban – fontos, de egyelőre behatárolt eszköz arra, hogy európai léptékű képet kapjunk az energia helyzetéről.

Audrey Gueudet
EAPN tájékoztatói tisztviselő

Energiaszegénység: ahány ország, annyi megközelítés

Az energiáról szóló irányelv (2003/54) kijelölte a közszolgálati kötelezettségek és a védelemre szoruló fogyasztók védelmének kereteit, de nem határozta meg az energiaszegénység fogalmát. Ennek megfelelően az energiaszegénységet minden tagállam minden piaci szereplője másként értelmezi.

Egyesek számára ez a fogalom azt a fogyasztói csoportot testesíti meg, akiket az állami hatóságok amúgy is „állami támogatásra érdemesnek” ítélték, például a nehéz pénzügyi helyzetük miatt. Mások az energiaszegénység alatt inkább azt a hatást értik, amit az energiaárak a nagy fogyasztással rendelkező ügyfelekre gyakorolnak, akiket emiatt az a veszély fenyeget, hogy a háztartás jövedelméből jelentős összeget kell az energiaszámlák kiegyenlítésére fordítaniuk.

A két csoportot érintő következmények láthatólag nem azonosak, és ebben az energiaárak alakulása nem feltétlenül játszik döntő szerepet.

Belgiumban a nagy fogyasztás és az árak ellen eseti rendszerek („chèque mazout”) kínálnak egyfajta biztonsági hálót: a téli időszakban olyan emberek számára is elérhetővé teszik a támogatásokat, akik egyébként nem feltétlenül szorulnak szociális jóléti juttatásokra.

Az Egyesült Királyságban az energiaszegénység helyett inkább az üzemanyag-szegénység kifejezést használják. Ahhoz, hogy egy fogyasztó jogosultnak minősüljön, az üzemanyag-szegénységre vonatkozó rendszer szerint havi jövedelmének 10%-át kell energiaszámlákra költenie.

Svédországban a „védelemre szoruló fogyasztókról” való gondoskodáshoz előszeretettel alkalmazzák a települési szinten működő mechanizmusokat. Azok a fogyasztók, akik nem tudják kifizetni az energiaszámlájukat, energiautalványt kapnak.

Franciaország a szociális díjszabások mechanizmusai révén gondoskodik a védelemre szoruló fogyasztókról.

Olaszország biztosít egy minimális fogyasztást a nehéz helyzetbe kerülőknek, hogy ki tudják fizetni energiaszámláikat.

A.G

Érdekes linkek

- Az üzemanyag-szegénység angol mutatójának weboldala:
<http://www.fuelpovertyindicator.org.uk/>

- Az [Energy Action Scotland weboldala](http://www.eas.org.uk/):
<http://www.eas.org.uk/>

- Az üzemanyag-szegénység értékelése Belgiumban, Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban és az Egyesült Királyságban (Európai projekt az üzemanyag-szegénységről és energiahatékonyságról):
http://www.fuel-poverty.org/files/WP2_D6_en.pdf

- Eurostat (2007): Az európai fogyasztók – Tények és szám adatok az általános érdekű szolgáltatásokról (lásd az energiáról és a vízről szóló részt):

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DY-07-001/EN/KS-DY-07-001-EN.PDF

- Az Eurobarometer speciális felmérése: Általános érdekű szolgáltatások (2007. július):

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_260_en.pdf

- Az Eurobarometer speciális felmérése: Az energiával kapcsolatos attitűdök (2006. január):

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_247_en.pdf

- ECORYS jelentés (2006): Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra és a fogyasztóvédelemre vonatkozó általános politika az energiaszektorban:

http://www.eapn.eu/images/docs/ecorys_energy_liberalisation_final_report.pdf

- Az EAPN válasza az energiafogyasztók jogainak EU-s chartájáról szóló konzultációra

<http://www.eapn.eu/content/view/179/34/lang/en/>

„Az energiapiaci intézkedések önmagukban nem tudják felszámolni az energiaszegénységet”: Interjú Eluned Morgan európai parlamenti képviselővel

Eluned Morgan 1994 óta Wales képviselője az Európai Parlamentben. Ő volt az EP-nek a villamos energia belső piacáról szóló bizottsági irányelvjavaslatra adott válaszában „előadója”.

Mennyire súlyos probléma az energiaszegénység az EU-ban?

Az energiaszegénység várhatóan egyre komolyabb problémát fog jelenteni, ahogy az energiaárak tovább emelkednek. Ennek a kérdésnek szilárd helyet kell kapnia az EU napirendjén, mivel a tagállamok többségében nem ismerik el. A rendelkezésre álló korlátozott adatokból azt már tudjuk, hogy hatalmas számban élnek köztünk olyan emberek, akik nem tudják kifizetni a villany- és gázaszámlájukat, és ez a szám egyre csak nő.

Mi a teendő az EU szintjén?

Egyértelmű, hogy az EU szintjén kell fellépni, ha egyszer az EU-nak elméletileg saját belső energiapiaca van. Úgy vélem, hogy az EU energiapiacának teljes liberalizálása és a verseny fokozása a legjobb módja az árak letörésének. Ugyanakkor az energiapiaci intézkedések önmagukban nem tudják felszámolni az energiaszegénységet. A nemzeti szabályozó hatóságoknak nagyobb hatáskört kell adni, és az EU egész területén jobb együttműködésre van szükség, hogy biztosítani lehessen a hatékony versenyt és a fogyasztók számára megfizethető árakat.

Az EU felelősséggel bír az egyetemes és közszolgáltatási kötelezettségek teljesítéséért és a védelemre szoruló fogyasztók védelméért, különös tekintettel az alacsony jövedelmű háztartásokra. Az EU szintjén sokkal többet kell tenni azért, hogy biztosítsuk az információhoz való hozzáférést, az átláthatóságot, a választási lehetőségeket és a képviselőket, valamint a jogok elismerését.

El kell ismernünk, hogy bár teszünk lépéseket az éghajlatváltozás kezelésére, valószínűleg az energiaárak növekedését fogjuk tapasztalni. Az uniós politika az éghajlatváltozást illetően már kijelölte a napirendet, ezért most fel kell szólítani a tagállamokat, hogy valamennyi politikai területen javítsák az energiahatékonyságot és ösztönözzék az olyan díjszabások kialakítását, amelyek egyrészt kedveznek a fenntarthatóságnak, másrészt ideális megoldást jelentenek az energiaszegénység problémájára.

Az EU-nak köteleznie kell a tagállamokat arra, hogy országos szinten határozzák meg az energiaszegénység fogalmát, és dolgozzanak ki nemzeti energiapolitikai cselekvési terveket, a társadalmi integrációra és az energiahatékonyságra irányuló intézkedésekkel. A Bizottságnak kell felügyelnie ezeket az intézkedéseket, illetve gondoskodni a koordinációról és az adatok és bevált gyakorlatok közzétételéről.

Ön milyen fellépésekben vesz részt a jobb szabályozás érdekében?

A villamos energiáról szóló irányelv előadójaként arra törekedtem, hogy a fogyasztó minden esetben az irányelv középpontjában legyen, és az energiaszegénység ügye felkerüljön az EU napirendjére. Az energiapolitikai csomagon belül aktívan részt vettem valamennyi jelentésben, és figyelemmel kísértem az energiafogyasztók jogairól szóló chartára vonatkozó bizottsági javaslat alakulását.

Milyen eredményekre lehet számítani, és mit tehetnek az EAPN tagjai?

A Parlament 2008. június 17-én fogadta el a villamos energiáról szóló irányelvet. A Parlament és a Tanács támogatásának elnyeréséhez elengedhetetlenül fontos az energiaszegénység kérdésének tudatosítása. Nyomást kell gyakorolni a Bizottságra, hogy ellenőrizze a tagállamokat és a nemzeti szabályozókat, és alkalmazzon szankciókat azokkal szemben, akik nem tesznek eleget az elvárásoknak. Az EAPN-nek a továbbiakban is azt kellene szorgalmaznia, hogy a Bizottság és a francia elnökség terjessze elő javaslatát az energiafogyasztók jogainak chartájáról szóló közlemény és az energiaszegénységről szóló javaslatok nyomán követésére vonatkozóan.

Az interjút készítette: S. Jones
www.elunedmorgan.org.uk/

Lakhatás, energiahatékonyság és üzemanyag-szegénység

A szociális lakhatás esetében a szolgáltató feladata, hogy az ingatlanokat megépítse, kezelje és ezekbe hosszú távra befektessen. A hosszú távú kötelezettségvállalás folytán a szociális lakások hőszigetelés szempontjából jobb minőségűek a lakásállomány nagy részénél.

Az üzemanyag- vagy energiaszegénység legsúlyosabban azokat a szegény lakástulajdonosokat sújtja, akik a felújításhoz nem rendelkeznek kellő erőforrásokkal, illetve azokat, akik a szabályozatlanul működő bérleti piacon találnak lakhatást.

Miközben Európa-szerte hallani a kiválósági csomagokról és az innovációról, a szociális lakásokért felelős szervezeteknek még bőven lenne tennivalója a lakásállomány optimalizálására. A CECODHAS ehhez a folyamathoz kíván hozzájárulni az *intelligens energiafelhasználású lakások európai hálózatának* életre hívásával és az ismeretterjesztő események szervezésével.

A lakásállomány fejlesztése nem rakétatudomány, de ez sem valósulhat meg anélkül, hogy nagy lendületet adnánk a beruházásnak és a képzésnek

A tető, a padlástér és az üreges falak szigetelése, dupla üvegezés, szennyvízből és szellőztetésből visszanyert hő, kondenzációs kazánok, energiatakarékos villanykörték. Kipróbált, bizonyítottan hatásos módszerek, széles körű, gyors bevezetésükhöz azonban intenzív tudásmegosztásra, komoly befektetésre és megfelelően képzett munkaerőre lenne szükség, különösen ha meglévő épületekről van szó.

A kísérleti rendszerek nem elegendők

A CECODHAS ez év áprilisában tartott anconai rendezvényén számtalan kísérleti projekt között egy angol lakásszövetkezethél bevezetett rendszert is bemutatottak.

Az eredmények igazolták, hogy az intézkedések végrehajtása és a megújuló energiaforrások bevezetése a talajbázisú hőszivattyú és a napelemek használatával 75%-kal csökkentette a CO₂-kibocsátásokat, és évi 1500 euróról 750-re faragta le a működési költségeket.

Az előadó ezzel kapcsolatban azt az éles megjegyzést tette, hogy bár a projekt a részt vevő 6 háztartás számára nagy sikernek bizonyult, ahhoz, hogy 2050-ig elérjük a CO₂-kibocsátások 60%-os csökkentésének célját, ezeket az intézkedéseket csak az Egyesült Királyságban évi 450 000 háztartásban kellene bevezetni!

Ha az energiafogyasztás szerinti besorolásról van szó, a lakásokat nem lehet egy kalap alá venni a hűtőszekrényekkel – létfontosságú a lakókkal való partnerség

A szociális házak kezelői szerint nem lehet eléggé értékelni azt a tényt, hogy a lakók tájékoztatása a pazarlás csökkentésének módjairól és a véleményük meghallgatásának biztosítása a felújítás megtervezésekor gyakran ugyanolyan fontos, mint a fizikai intézkedések.

A bérlők bevonására irányuló rendszerek beletartoznak a mindennapi működésbe a finn szociális lakásvállalatoknál, ahol a bérlők közül néhány önként jelentkezőt kiképeznek energiaszakértőnek, Flandriában pedig a családokat vonják be az energiatakarékosági versenybe.

A rossz hőhatékonyság csak egy az energiaszegénység okai közül, ugyanilyen fontosak a magas üzemanyagárak és a háztartások alacsony jövedelme – A lakásszövetkezet nagyban energiavásárlás segítségével próbálja csökkenteni az árakat

Az energiaszükséglet csökkentésére irányuló erőfeszítések mellett a holland lakásszövetkezetek – annak érdekében, hogy a bérlőket megvédjék az áremelkedéstől – külön mechanizmust vezettek be a bérlők által fizetendő energiaárak csökkentésére. Ennek keretében 130 lakásszövetkezet fogott össze, hogy az energiapiacokon közvetítőként léphessen fel a bérlők nevében. A WoonEnergie elnevezésű rendszer 60 000 háztartással mára Hollandia legnagyobb fogyasztói tömörülése lett. Ilyen rendszerek Európa-szerte léteznek.

Gyógyítás helyett inkább megelőzésre van szükség

A közvetítói tevékenység csak egy kis részlete az összképnek. Amire igazán szükség lenne, az egy olyan koherens stratégia, amely az EU szintjén foglalkozik az üzemanyag-szegénységgel. Gyógyítás helyett a megelőzésre kell helyezni a hangsúlyt. Nemcsak olyan rendszerek kiépítésébe kell beruházni, amelyek nyomon követik az energiaszegénységből eredő téli és nyári halálozásokat, arról is gondoskodni kell, hogy kezeljük az otthonok hő szempontjából vett hatékonyságának fogyatékoságait, egyúttal csökkentjük a lakóházak ágazat után maradó, gigantikus szénlábnyomot.

**Sorcha Edwards
CECODHAS**

<http://www.cecodhas.org/>

Szakszervezeti kampány az energiaszegénység ügyében

Atöbbek között a villamos energia és a gázszolgáltatási ágazat munkavállalóit képviselő Közzolgáltatói Szakszervezetek Európai Szövetsége (EPSU) azon a véleményen van, hogy az elektromos áramot, a fűtést és a világítást közszolgáltatásnak és szociális jognak kell tekinteni. Az EPSU tagjai közül sokan országos szintű kampányt folytatnak az energiához való jogért és/vagy részt vesznek az energiaszegénység elleni platformokon.

A villamos energia és a gáz piacának liberalizálása nyomást gyakorol a közszolgáltatásokra. Az árak ennek következtében ingataggá válnak, ami a háztartásokat energiaszegénységbe döntheti. Az EPSU egyetért azzal, hogy az energiaszegénységet konkrét intézkedésekkel kell kezelni, országos és európai szinten egyaránt.

Az EPSU az EAPN-nel és a CECODHAS-szal közösen igyekszik meggyőzni az európai intézményeket arról, hogy európai intézkedésekre van szükség, hogy valamennyi tagállamot rákényszerítsék a probléma kezelésére.

Az Európai Bizottság tovább törekszik az úgynevezett „tulajdonjogi szétválasztásra”. Ez azt a döntést jelenti, miszerint a hálózat tulajdonosa nem lehet ugyanaz, mint a termelővállalat. Az EPSU ezt ellenzi, mivel nyomást gyakorolna a munkavállalókra, és nem járulna hozzá az alacsonyabb árakhoz. Az EPSU a vállalatokra vonatkozó szabályozás megerősítése mellett áll, hogy ne zsákmányolhassák ki a felhasználókat, és átlátható árképzési politikát alkalmazzanak.

Az országos és az európai szabályozók kellő hatáskörrel rendelkeznek az iparág szabályozásához: az EPSU szerint a szabályozókat is ellenőrzés és felügyelet alá kellene vonni, hogy biztosítani lehessen, hogy a szabályozásban a fogyasztók érdekeit éppúgy figyelembe veszik, mint a versenyszempontokat. Ebben a felügyeletben részt vehetne az Európai Parlament és

valamilyen tanácsadó bizottság, amelyben az alacsony jövedelmű felhasználók, a szakszervezetek és más csoportok képviseltetnék magukat.

Jan Willem Goudriaan
Közzolgáltatói Szakszervezetek Európai Szövetsége

Weboldal: www.epsu.org

Az energiával és a szegénységgel foglalkozó munkacsoport (Flandria): sikerek és kilátások

Az energiával és a szegénységgel foglalkozó munkacsoportot 1999-ben hozták létre a szegénységben élők energiaellátásának igazságtalan kikapcsolása miatti felháborodás nyomán. Miután minden olyan szövetség megtette a javaslatát, ahol a szegényeknek beleszólási lehetőségük van, készült egy összefoglaló dokumentum a flamand hatóságok figyelmének felhívására.

Sikerek:

- Amikor 2001-ben bejelentették az energiaszektor liberalizációját, a munkacsoport már adott egy ajánlást a flamand jogszabály előkészítése érdekében.
- A jogszabály visszas hatásainak megelőzése érdekében támogatásban részesültek a képzési projektek.
- A szociális rátát lejjebb vitték és automatikusan kiigazították. A legmagasabb szociális árak most megegyeznek a legolcsóbb szolgáltató piaci árának felével.
- A panaszok kezelésére szövetségi ombudsmani szolgálatot hoztak létre.
- A téli időszakban meghosszabbították az áram kikapcsolására vonatkozó általános tilalmi időszakot.
- A takarékos mérőórák kapacitását 6-ról 10 amperre növelték.
- A rendelet 2007-es módosításakor a számlák fizetésének elmulasztásával kapcsolatban kivették a törvényből a „nem hajlandó” megfogalmazást, és a kikapcsolást indokoltá tevő helyzetek számát 9-re csökkentették.

Kilátások:

- A munkacsoport szövetségi szinten szeretné könnyebben áttekinthetővé tenni a számlákat.
- Tovább dolgoznak az energia vételezéséhez való általános jog kérdésén, ami egyúttal a kikapcsolás általános tilalmát is jelentené. Ez a 100 kWh-s ingyenes alapcsomag kiigazításával lenne lehetséges. A kormány nyitott a teljesítmény megnövelésére, hogy elérje egy „élhető” csomag szintjét.

Mieke Clymans
Közösségi munkás a közösségi szerveződésért
Együttműködésben a szegényeknek beleszólási jogot adó szövetségekkel

Skócia: Az energiaszegénység megszüntetése 2016-ig

Skóciában a háztartások közül majdnem minden harmadikat érinti az energiaszegénység, ami azt jelenti, hogy csak nehézségek árán tudják befűteni az otthonukat és kifizetni az energiaszámlákat. Az Egyesült Királyság hivatalos definíciója szerint üzemanyag-szegénységről akkor beszélünk, ha egy háztartásnak jövedelme több mint 10%-át kell kifizetnie a felhasznált üzemanyagokért ahhoz, hogy megfeleljen az elismert fűtési színvonalnak.

Az üzemanyag-szegénység különösen az időseket, a nagyon fiatalokat, a betegeket és az alacsony jövedelműeket érinti. Következményei között említhetjük a hideget, a kényelmetlenséget, az adósságot és a rossz egészségi állapotot.

Az üzemanyag-szegénységnek három fő oka van: a lakások rossz energiahatékonysága, a háztartási energia magas ára és a háztartások rendelkezésre álló jövedelmének alacsony szintje.

A probléma összpárti politikai elismerését követően számos kezdeményezés indult. Az Egyesült Királyság minden országának jogilag kötelező célt tűztek ki az üzemanyag-szegénység felszámolására – Skócia esetében ez 2016.

A kezdeményezések közé tartozik a központifűtés-rendszer beszerelése és a szigetelés az idősebbek otthonaiban és a szociális bérlakásrendszer valamennyi lakásában. A 60 év felettieket évente megilleti a téli tüzelőanyag-kifizetés. Az energiaszolgáltatókra nyomást gyakorolnak, hogy a védelemre szoruló, üzemanyag-szegénységtől sújtott rétegek számára biztosítsanak speciális szolgáltatásokat és alacsonyabb díjszabást.

Skóciában most kezdték szorgalmazni az elért előrehaladás felülvizsgálatát. Az érintettek csoportjaitól érkezett kérések és a kormányzat belső felülvizsgálata nyomán egy független elnökkel rendelkező „skót üzemanyag-szegénység fórumot” bíztak meg a programok felülvizsgálatával és a minisztereknek szóló őszi beszámoló elkészítésével.

A megfontolásra érdemes témák között szerepel a leginkább segítségre szorulóknak megkülönböztetett kezelésének szükségessége, például a központi fűtéshez adott támogatás kiterjesztése a fogyatékos gyermeket nevelő, alacsony jövedelmű családokra.

Elizabeth Gore
Energy Action, Skócia

Weboldal: www.eas.org.uk

Liberalizáció, általános érdekű szolgáltatások és energiaszegénység Bulgáriában...

Az általános érdekű szolgáltatások terén végbement reformok Bulgáriában tökéletesen tükrözik a bulgáriai átmenet nehézségeit és kudarcait. A dereguláció és a liberalizáció folyamatos áremelkedést vont maga után.

Az EU-n belül a legalacsonyabb szintű jövedelmekkel rendelkező országban ezek a reformokat ünnepélyes ígéretbe csomagolták a minőség, a hatékonyság és az eredményesség javításáról. Ehelyett azonban állandó, megmagyarázhatatlan áremelkedésekről szólnak a hírek, romló színvonallal, törvénytelen számlákkal, tisztázatlan pénzátruházási csatornákkal és az

ágazatban dolgozókra vonatkozó büntetőítéletekkel.

Családok ezreinek kell naponta meghozni a nehéz döntést, hogy egyenek vagy fűtsenek. Sokan megpróbálják lemondani a szolgáltatások előfizetését, de nagyon sajátos piacról van szó – a központi fűtés esetében például nem lehet lemondani az előfizetést, mivel a csövek keresztülmennek a lakáson.

A vállalati felelősség és elszámoltathatóság rendkívüli mértékben hiányzik, a fogyasztók jogainak védelme nemkülönben. Miközben az ügyfelek közül sokan próbálják perbe fogni a vállalatokat, ehhez képtelenség ügyvédet találni, mivel az ügyvédek úgy gondolják, hogy az ilyen próbálkozások eleve kudarcra vannak ítélve, és a vonatkozó jogszabályok a szolgáltatóknak kedveznek. Mindeközben Szófia fűtésrendszerének korábbi vezetőjét 5 év börtönre ítélték, közel 19 millió euró értékű üzlet bejelentésének elmulasztásáért.

A beruházási programok végrehajtásának és a profítornaknak a felügyelete, illetve a jövedelmeknek megfelelő árplafonok betartatása helyett az állami energia- és vízügyi szabályozási bizottság a vállalatok saját, spekuláción és kartellmegállapodásokon alapuló költségnyilatkozatai alapján „tárgyal” az árakról.

Maria Sotirova
EAPN Bulgária

HÍREK FRANCIAORSZÁGBÓL

Az EAPN Franciaország négy prioritása a francia elnökség számára

Az EAPN Franciaország az EAPN többi európai hálózatával együtt jelenleg 4 célkitűzést tart fontosnak a 2008 második felében esedékes francia EU-elnökség számára:

1) Esélyt adni az újbóli munkába állásra azoknak, akik a legjobban elvesztették a kapcsolatot a munkaerőpiaccal.

Ezeket az embereket nem szabad úgy beskatulyázni, hogy ezzel tovább erősödjenek a foglalkoztathatatlanságukról szóló sztereotípiák.

2) Az elégséges minimum jövedelem segítségével elegendő, stabil és kiszámítható forrásokra való jogosultságot biztosítani a leginkább védelemre szoruló egyének számára.

Az érintettek emberi méltóságát elismerve velük együtt kell kidolgozni a teljesítménycélokat, hogy a minimum jövedelem ne minősítse őket másodosztályú állampolgárrá, hanem segítse a beilleszkedést. Az elégséges szintet csak az érintett egyénekre és a tapasztalataikra hivatkozva lehet meghatározni.

E tekintetben figyelmet érdemel a jelenleg kipróbálási szakaszban járó, nemrég kidolgozott RSA (aktív szolidaritási jövedelem).

3) Mindenki számára jogot adni a színvonalas szociális szolgáltatások igénybevételére, külön támogatva a leginkább védelemre szorulókat.

Az egészségügyön kívül a szociális lakhatás, a gyermekgondozás és a személyi segítő szolgálatok kizárása is oda vezethet, hogy ezek az ágazatok a versenyszabályok alá rendelődnének, ami viszont a jelenleg folyósított állami támogatásukat törvényellenessé teszi. Ez profittermelésre kényszerítené a szolgáltatásokat, ami csak a legszegényebbek kizárásával lehetséges, miközben a céljaik értelmében pontosan ezekről a csoportokról kellene gondoskodniuk.

A szociális lakhatás sok európai országban felkerült a napirend élére. Ez valódi fellépésre szólít fel, hogy „senkinek ne kelljen tovább az utcán élnie”.

4) Nagyobb jelentőséget tulajdonítani a védelemre szorulóknak és a szegények véleményének az őket érintő politikai döntésekben, mivel ők a téma igazi „szakértői”.

A különböző társadalmi szereplőknek (a szegénységgel szemben védelemre szorulóknak és a jóléti szolgáltatóknak) a regionális és országos találkozók alkalmával lehetősége nyílik a vitára és a nyílt eszmecsere, tiszteletben tartva ugyanakkor a többiek mondanivalóját.

Az eszmecseréken túl a tárgyalt kérdések jó alapot adnak az észrevételekhez, a hivatalos dokumentumok és szövegek (pl. az integrációs nemzeti cselekvési tervek) megszerzéséhez, a politikai döntéshozóknak és a kormányzati hivataloknak benyújtandó javaslatok kidolgozásához, hogy részt vehessenek a szociálpolitika kereteinek alakításában és értékelésében.

Reflektorfényben az EAPN Franciaország

Az EAPN Franciaország az országos önkéntes szervezeteket és az önkéntes jóléti ágazatban működő NGO-k regionális csoportjait fogja össze, amelyek közül némelyik intézményi szolgáltatónak kiterjedt hatáskörrel és változatos szolgáltatásokkal bír.

Ezek a regionális önkéntes szervezetek és szövetségek a lakhatás, a foglalkoztatás, a jövedelemszerző tevékenységek, a nyelvtudás és a szabadidős tevékenységek terén támogatják a leginkább védelemre szoruló csoportok beilleszkedését. Az alelnöki tisztet hivatalból az UNIOPSS, az EAPN Franciaország társalapítója tölti be. Az ügyvivői testület jelenleg a következő tagokból áll: a Fondation de l'Armée du Salut (Üdvhadsereg Alapítvány, a jelenlegi elnök), a Secours Catholique, a CSP, a FNARS, a La Clède, a CAIO Bordeaux, a Petits frères des Pauvres, UNIOPSS, a Solidarités Nouvelles face au Chômage, a Languedoc Roussillon-i URIOPSS, a Nord Pas de Calais és a Champagne Ardenne.

Jeanne Dietrich
EAPN Franciaország

Bővebben: www.eapn-france.org/

Franciaország: Középpontban a szegénység

jövedelmi szint középértékének 60%-ában meghatározott monetáris szegénységi küszöb Franciaországban 2005-ben havi 817 euro volt. Ez azt jelenti, hogy az adott évben 3 millió háztartás 7,1 millió lakója minősült hivatalosan is szegénynek.

A szegénység 1996 és 2004 között csökkent, ezt követően viszont ismét emelkedni kezdett. A támogatást igénylők száma folyamatosan nőtt (2005 végén elérte a 3,5 milliót). A legvagyonosabb 5% minimum jövedelme sokkal gyorsabban emelkedett, mint a legszegényebké, és ezek a számok még nem is tükrözik a szegénységi küszöb alatti jövedelmek növekvő különbségeit, különös tekintettel a fiatalok és az egyedülálló anyák jövedelmére.

A bizonytalan foglalkoztatás nagyobb mértékben járul hozzá a jövedelmi egyenlőtlenségekhez, mint a fizetési ráták, ráadásul az alkalmazottak 40%-a évről évre a munkabér csökkenését tapasztalja. Az alapvető szükségletekre (lakhatás, energia, közlekedés, élelmiszer) fordított kiadásokról szóló vita is azt a benyomást erősíti, hogy a szegénység egyre terjed.

Mindenekelőtt politikai kérdéstről van szó: a szép szavakat félretéve most már ki kell mondani, hogy a kirekesztés megoldására szolgáló állami politika alkalmatlan a feladatra. A munkanélküliség 2008 első negyedévében ismét 7,5%-ra esett vissza – pontosan a 25 évvel ezelőtti szintre!

Franciaország mindemellett az Európa Tanács szociális chartája szerint tett kötelezettségvállalásait sem teljesíti. A Szociális Jogok Európai Bizottságának két, nemrég kiadott határozata azt emelte ki ennek égbekiáltó példjaként, hogy az állami gondoskodás kitaróan alkalmatlan arra, hogy a társadalom legszegényebb rétegeinek hozzáférést biztosítson a szociális lakhatáshoz.

Olivier Marguery
Elnök, EAPN Franciaország

Általános érdekű szociális szolgáltatások: EAPN Franciaország

Az általános érdekű szociális szolgáltatások terén európai szintű folyamat indult annak érdekében, hogy tisztázódjon, milyen feltételek mellett érvényesül az európai gazdasági jog.

A Bizottság 2006-ban közleményt adott ki az általános érdekű szolgáltatásokról, amelyben az egészségügyi szolgáltatásokkal nem foglalkozott, mivel számukra külön kezdeményezést ígért. A szociális szereplők

viszont úgy vélik, hogy az általános érdekű egészségügyi szolgáltatásoknak szerepelniük kell az általános érdekű szolgáltatásokról szóló jövőbeni irányelvben.

A Lisszaboni Szerződést 2007. október 19-én fogadták el. Két komoly változást hozott magával:

- Az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 9. jegyzőkönyv elismeri a nemzeti, regionális és helyi hatóságok alapvető szerepét és széles mérlegelési jogkörét a tekintetben, hogy gondoskodjanak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásáról, más által való ellátásáról, illetve megszervezéséről.
- A 14. cikk az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat az Unió közös értékei közé sorolja.

A Bizottság most ezt a látszólagos előrehaladást arra használja, hogy lezárja a vitát, és a továbbiakban a belső piac átdolgozásával foglalkozzon!

De vajon mennyi hitele marad még a polgáraitól – különösen a leginkább védelemre szorulókról – gondoskodó Európának, ha a Bizottság is hátat fordít?

A szociális szereplők azt várták, hogy a Lisszaboni Szerződés elfogadása felgyorsítja az általános érdekű szociális szolgáltatásokról szóló, megfelelő rendelet megfogalmazását, de mi lesz most, amikor Írország népszavazással nemet mondott a Szerződésre?

Az önkéntes jóléti hálózatoknak arra kell használniuk a francia elnökséget, hogy szorgalmazzák egy olyan európai napirend elfogadását, amelyben az általános érdekű szociális és egészségügyi szolgáltatásokról szóló külön jogi keret bevezetése is szerepelne, csakúgy mint az állami hatóság megbízásából, nem kereskedelmi alapon nyújtott általános érdekű szolgáltatások ágazatának garantált elismerése.

A francia elnökség a minőségi kérdések megvitatása érdekében konferenciát tervez az általános érdekű szociális szolgáltatásokról, ez azonban nem elég, tekintettel az általános érdekű szociális szolgáltatásokat övező jogbizonytalanságra. A jogbiztonság kérdése a

szolgáltatási irányelv átültetésével együtt ilyenformán még mindig válaszra vár.

Az a probléma, hogy az állam (vagy az általa megbízott szolgáltatók) által nyújtott szociális szolgáltatásokat a szociális lakhatás, a gyermekgondozás és a személyi segítő szolgáltatások terén csak akkor zárják ki, ha ezeket az állami hatóság megbízásából teljesítik, azaz ha a szolgáltatóknak kötelezettsége, nem csak engedélye van egy előre meghatározott szolgáltatás nyújtására.

Mindezek a szolgáltatások megkérdőjeleződnek, ha az általános érdekű megbízatásukat nem ismernék el megfelelően. Ebben az esetben a szolgáltatási irányelv vonatkozna rájuk, de az állami finanszírozás – amelynek fennmaradásukat köszönhetik – versenyellenes lévén törvénytelennek válna. E finanszírozás nélkül viszont a társadalom legszegényebb tagjait ki kellene zárni a szolgáltatásokból, amelyeket a továbbiakban a nyereségért működtetnének!

A kormányoknak december végéig kell jelentést benyújtaniuk a Bizottsághoz. A szociális szektornak mindössze ennyi ideje maradt arra, hogy vagy bebizonyítsa, hogy a jelenlegi jogi keret minden tekintetben eleget tesz az előírt megbízatásnak, vagy rávegye a kormányok minisztériumait a szabályozási keret kiigazítására az új európai követelményekkel összhangban.

Az EAPN-nek teljes súlyát latba kell vetnie annak érdekében, hogy elérje a civil szervezetek és vállalatok által ellátott, elismerten általános érdekű megbízatás figyelembevételét. Im már nem az általános érdekű szociális szolgáltatások jogbiztonsága a tét, hanem az életben maradásuk, mivel ezek jelentik a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelem egyik tengelyét.

Michel Mercadie
EAPN Franciaország

A *Hálózati Hírek* célja, hogy konkrét témákról általános vitát kezdeményezzen. Az itt szereplő vélemények nem feltétlenül tükrözik az EAPN álláspontját. Ha jelen szám tartalmával kapcsolatban észrevétele van, kérjük, küldje el e-mailben a team@eapn.skynet.be címre.

Szerkesztő: Fintan Farrell
A kiadásért felel: Audrey Gueudet

EAPN, Square de Meeûs 18 – B-1050 Brüsszel
Tel.: +32 2 226 58 50 – Fax: +32 2 226 58 69 – E-mail: team@eapn.skynet.be – Weboldal:
www.eapn.eu

Az Európai Bizottság támogatásával